

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Bankų apklausos apžvalga

2022 m. II ketvirtis

APKLAUSOS TIKSLAI, SUDARYMO METODAI IR PRINCIPAI

Atliekant Lietuvoje veikiančių komercinių bankų ir užsienio bankų filialų apklausą, siekiama gauti informacijos apie bankų skolinimo veiklą: taikomus kreditavimo standartus, paskolų namų ūkiams ir įmonėms sąlygas, jų kaitos veiksnius, paskolų paklausą, bankų lūkesčius dėl tolesnės kreditavimo raidos ir kt.

Apklausos respondentai – vadovaujamas pareigas paskolų teikimo padaliniuose einantys bankų darbuotojai. Rengiant šią apžvalgą, naudoti apibendrinti duomenys, gauti Lietuvos bankui atlikus 4 komercinių bankų ir 5 užsienio bankų filialų (toliau – bankai) apklausą. Jų buvo prašoma atsakyti, kaip per ketvirtį pasikeitė bankų skolinimo veikla, kokie buvo bankų atstovų lūkesčiai dėl kreditavimo standartų ir paskolų paklausos kitimo per artimiausius tris mėnesius. Apklausą atlikta 2022 m. birželio mėn.

Apklausos rezultatų apžvalgoje pateikiama apibendrinta respondentų nuomonė ir ji nebūtinai parodo oficialią bankų, taip pat ir Lietuvos banko ar jo tarnautojų poziciją ir vertinimus. Apibendrinant nuomonę ir skaičiuojant vieną ar kitą atsakymą pasirinkusių bankų dalį, bankų atsakymai traktuojami vienodai, nepriklausomai nuo jų užimamos rinkos dalies.

Paveiksluose pateikiamas rodiklis „procentų skirtumas“ yra apibrėžiamas kaip bankų, atsakiusių, kad skolinimo standartai arba sąlygos švelninami, dalies (procentais) ir bankų, atsakiusių, kad skolinimo standartai arba sąlygos griežtinami, dalies skirtumas. Vertinant paklausą procentų skirtumas reiškia bankų, atsakiusių, kad paklausa augs, dalies ir bankų, atsakiusių, kad paklausa mažės, dalies skirtumą.

Nuo 2015 m. Lietuvoje veikiančių komercinių bankų ir užsienio bankų filialų apklausos rezultatai įtraukiami ir į euro zonos bankų apklausos, kurią viešai skelbia Europos Centrinis Bankas (ECB), rezultatus. Šioje ir ECB skelbiamoje apžvalgoje esantys rezultatai gali nesutapti, nes, atsižvelgiant į esamą praktiką, ECB yra pateikiami ne visų apklausoje dalyvavusių, o keturių didžiausių rinkos dalį pagal turimą turtą užimančių bankų apibendrinti apklausos rezultatai. Euro zonos bankų apklausos apžvalgą galima rasti [ECB interneto svetainėje](#).

APKLAUSOS REZULTATŲ SANTRAUKA

Apklausos rezultatai rodo, kad 2022 m. antrąjį ketvirtį bankai šiek tiek prasčiau vertino įmonių ir namų ūkių finansinę būklę bei jos perspektyvas, nežymiai griežtino skolinimo standartus, tačiau reikšmingo kredito paklausos susitraukimo ar paskolų teikimo standartų griežtinimo artimiausiu metu nebeįvyko. Daugumos ekonomikos sektorių finansinė padėtis dažniausiai buvo vertinama vidutiniškai, o raida – stabiliai, tačiau bendrai vertinimas tapo prastesnis, palyginti su ankstesniu ketvirčiu. Nuo pandemijos labiausiai nukentėjusiems viešbučiams ir restoranams bankai vis dar labiausiai riboja skolinimą, taip pat buvo jaučiamas konkurencijos sumažėjimas dėl skolinimo daliai sektorių. Augant bazinėms palūkanų normoms, dalis bankų išvelgė galimą kredito rizikos padidėjimą vartojimo ir būsto paskolų portfeliuose. Lūkesčiai dėl būsto kainų augimo ir toliau buvo teigiami, o visi apklausoje dalyvavę bankai rinkoje išvelgė pasiūlos disbalansus.

APKLAUSOS REZULTATŲ APŽVALGA

2022 m. antrąjį ketvirtį bankai ir toliau griežtino skolinimo standartus, šiek tiek didėjo ir suteikiamų paskolų maržas. Dėl Rusijos karo prieš Ukrainą pasikeitęs bankų rizikos vertinimas ir toliau labiausiai prisidėjo prie griežtesnių paskolų įmonėms ir namų ūkiams standartų (žr. 1 ir 7 a, b pav.). Kita vertus, mažiau bankų griežtino skolinimo standartus, nei planavo 2022 m. pirmąjį ketvirtį. Reakciją į pradėtą Rusijos karą prieš Ukrainą ankstesnį ketvirtį atspindėję išaugę ketinimai ir ateityje griežtinti paskolų standartus 2022 m. antrąjį ketvirtį tapo nuosaikesni: keli bankai vis dar numatė tikėtiną paskolų standartų griežtėjimą, tačiau dauguma teigė, kad skolinimo įmonėms ir namų ūkiams standartai iš esmės nesikeis (žr. 5 ir 11 pav.). Paskolų įmonėms sąlygos taip pat šiek tiek griežtėjo, daugiausia dėl didesnės paskolų maržos rizikingesnėms paskoloms, o paskolų namų ūkiams sąlygos per ketvirtį nepakito (žr. 2 ir 8 a, b pav.).

Didėjantis apyvartinių lėšų poreikis lėmė įmonių paklausos paskoloms augimą, o paklausa namų ūkių paskoloms išliko stabili, tačiau lūkesčiai tebėra šiek tiek suprastėję. 2022 m. antrąjį ketvirtį paskolų įmonėms paklausa didėjo išaugus apyvartinių lėšų poreikiui, nors buvo matomas šiek tiek sumažėjęs investicijų finansavimo poreikis (žr. 4 pav.). Namų ūkių paskolų paklausa pastaraisiais ketvirčiais išliko stabili – reikšmingų paklausos pokyčių nefiksuota nei būsto, nei vartojimo paskolų segmente (žr. 10 pav.). Nors dauguma respondentų reikšmingų skolinimo paklausos pokyčių artimiausiu metu nenumato, kredito paklausos lūkesčiai tebėra šiek tiek suprastėję (žr. 6 ir 12 pav.) – keli bankai tikisi mažėsiančios paskolų įmonėms (ypač ilgesnės trukmės) ir būstui paklausos, o vienas bankas nurodė, kad tikisi vartojimo ir kitų paskolų paklausos mažėjimo.

Įmonių ir namų ūkių finansinės būklės vertinimas tapo šiek tiek prastesnis – didesnė dalis ekonominių veiklų dažniau įvertintos vidutiniškai, tikimasi prastesnės finansinės būklės raidos.

2022 m. antrąjį ketvirtį palankiausiai įvertinta prekybos įmonių ir namų ūkių finansinė padėtis, tačiau kitų ekonominių veiklų įmonių būklė dažniausiai buvo vertinama vidutiniškai (žr. 13 pav.). Palyginti su ankstesniu ketvirčiu, geriau įvertinta viešbučių ir restoranų finansinė padėtis, kuri pandemijos laikotarpiu buvo vertinama prasčiausiai. Kita vertus, atsirado bankų, blogai vertinančių statybos ir NT sektorių finansinę būklę. Daugumos ekonominių veiklų finansinės būklės raidą bent vienas respondentas taip pat įvertino kaip blogėjančią, nors didžioji dalis bankų ją vertino stabiliai (žr. 14 pav.). Prasčiausiai įvertinti statybos, transporto ir namų ūkių sektoriai, kurių finansinės padėties perspektyvą kaip blogėjančią nurodė daugiau kaip pusė apklausoje dalyvavusių bankų, o trečdalis taip teigė apie NT ir gamybos įmones. Taip pat padaugėjo ekonominių veiklų, kurioms bent vienas bankas nurodė, kad artimiausiu metu mažės konkurencija dėl skolinimo, t. y. bankai, tikėtina, labiau ribos finansavimą, ypač tai pasakytina apie statybos įmones (žr. 16 pav.). Kai kurie bankai taip pat nurodė, kad konkurencijos mažėjimas dėl skolinimo daliai ekonomikos sektorių jau buvo jaučiamas ir ankstesnį ketvirtį (žr. 15 pav.).

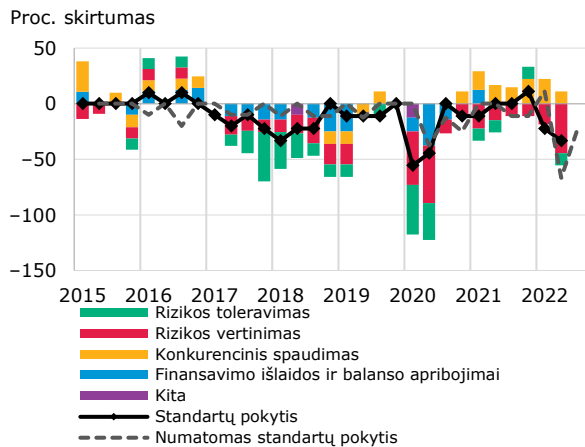
Bendra ekonominė situacija daugiausia lemia skolinimo tam tikriems sektoriams ribojimus, o bazinių palūkanų normų augimas, bankų vertinimu, galėtų lemti didesnę vartojimo ir būsto paskolų kredito riziką. Paskolų teikimas vis dar labiausiai buvo ribojamas viešbučių ir restoranų veiklai, nors

taip pat pradėta daugiau riboti skolinimą statybos ir gamybos įmonėms (žr. 17 pav.). Pagrindine ribojimo priežastimi ir toliau išliko bendra ekonominė situacija (žr. 18 pav.). Prastėjant ekonomikos raidos perspektyvoms, didėjanti skolinimo kaina gali dar labiau prisidėti prie turimų finansinių įsipareigojimų naštos augimo. Šiek tiek mažiau nei pusė apklausoje dalyvavusių bankų vertino, kad dėl bazinių palūkanų normų augimo galėtų padaugėti didesnės kredito rizikos paskolų vartojimo ir kitų paskolų portfelyje (žr. 19 pav.). Keli respondentai nurodė, kad kredito rizika galėtų išaugti ir būsto paskolų portfelyje, taip pat galėtų padaugėti ir būsto paskolų restruktūrizavimo atvejų. Kita vertus, visi apklausoje dalyvavę bankai reikšmingo poveikio įmonių paskolų portfeliui dėl bazinių palūkanų normų augimo nenumatė.

Bankai ir toliau tikisi spartaus NT kainų augimo ir nurodo išvelgiantys pasiūlos disbalansus gyvenamojo NT rinkoje. Gyvenamojo NT kainų augimo lūkesčiai kalbant apie artimiausius metus per ketvirtį reikšmingai nekito – dauguma bankų tikėjosi 5–10 proc. naujos statybos būsto kainų padidėjimo, nors vienas bankas nurodė, kad kainos galėtų trauktis iki 5 proc. (žr. 20 pav.). Kita vertus, šį ketvirtį visi bankai teigė, kad kils senos statybos būstų kainos: nors dauguma respondentų tikėjosi augimo iki 5 proc., vienas bankas nurodė didesnį nei 10 proc. augimą. Būsto kainų augimui išliekant sparčiam ir neblėstant pirkėjų lūkesčiams, visi apklausoje dalyvavę bankai nurodė būsto rinkoje išvelgiantys disbalansus (žr. 21 pav.). 2022 m. antrąjį ketvirtį pasiūlos disbalansus išvelgė visi bankai, o apie pusę respondentų taip pat nurodė pastebintys paklausos ir pervertintų kainų disbalansus (žr. 22 pav.). Komerčio NT kainų augimo ir toliau tikėjosi didžioji dalis bankų – dauguma nurodė augimą iki 5 proc. per artimiausius metus, o trečdalis – 5–10 proc. Disbalansų šioje rinkoje dauguma respondentų neįvelgė.

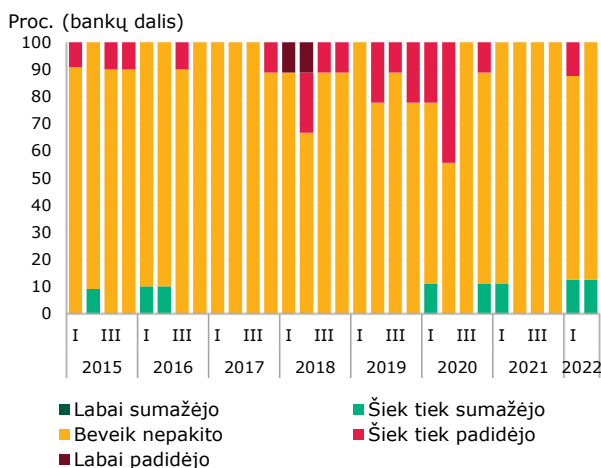
SKOLINIMAS ĮMONĖMS

1 pav. Įmonėms taikomų paskolų ir kredito linijų standartų pokytis per ketvirtį, jį lėmę veiksniai ir numatomas standartų pokytis kitą ketvirtį

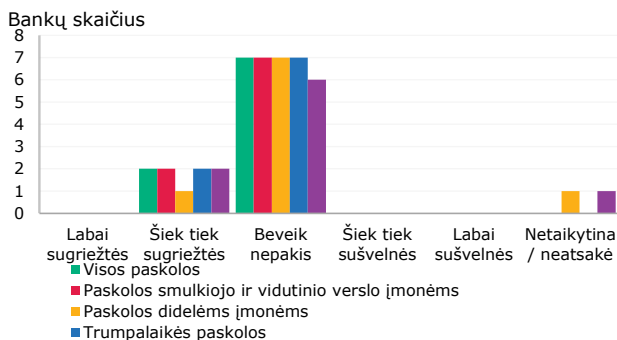
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia standartų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

3 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito įmonių pateiktų ir atmestų naujų paskolų paraiškų dalis?

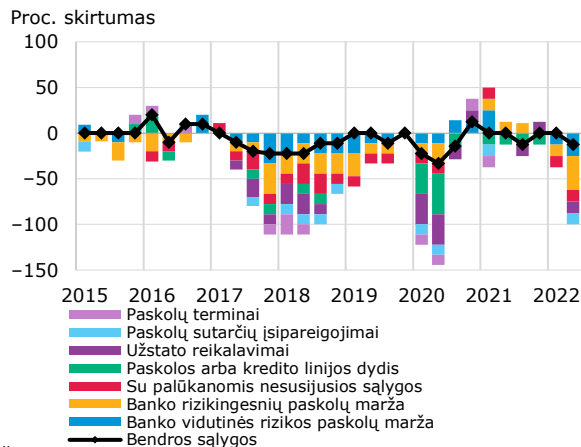
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

5 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis Jūsų banko taikomi paskolų įmonėms standartai?

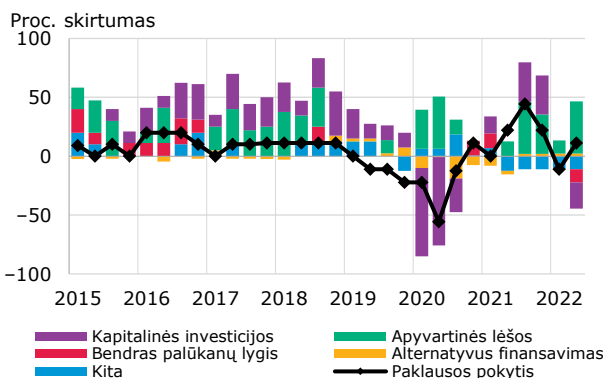
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: „netaikytina“ reiškia, kad bankas neteikia to segmento paskolų.

2 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų ir kredito linijų teikimo įmonėms sąlygos?

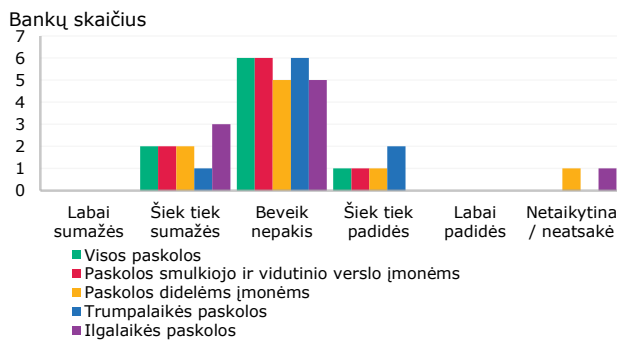
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia sąlygų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

4 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų įmonėms paklausa ir kokie veiksniai tą lėmė?

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastabos: alternatyvų finansavimą sudaro vidaus finansavimas, paskolų iš kitų bankų, paskolų iš nebankinių institucijų, obligacijų ir akcijų išleidimo kategorijų aritmetinis vidurkis. „Kita“ sudaro susiliejimų (įsigijimų) ir restruktūrizacijos bei skolos refinansavimo kategorijų ir kitų priešasčių aritmetiniai vidurkiai. Teigiamas proc. skirtumas reiškia paklausos didėjimą, neigiamas – mažėjimą.

6 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis paskolų ir kredito linijų įmonėms paklausa (išskyrus įprastus sezoninius svyravimus)?

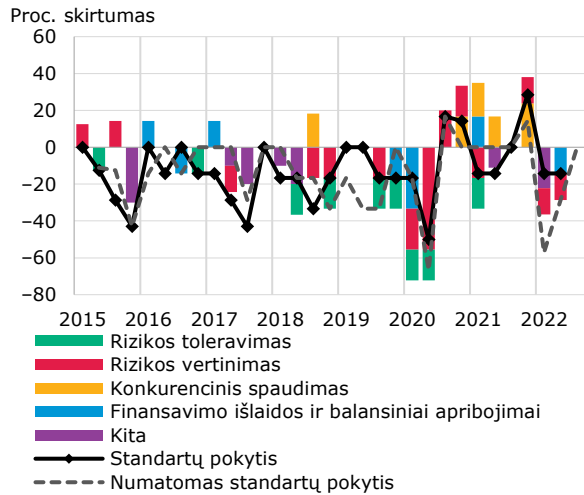

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: „netaikytina“ reiškia, kad bankas neteikia to segmento paskolų.

SKOLINIMAS NAMŲ ŪKIAMS

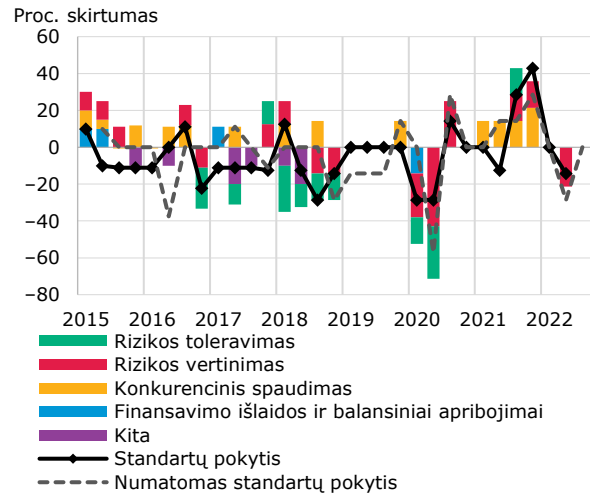
7 pav. Bankų namų ūkiams taikomų paskolų ir kredito linijų standartų pokytis per ketvirtį, jį lėmę veiksniai ir numatomas standartų pokytis kitą ketvirtį

a) Būsto paskolos

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia standartų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

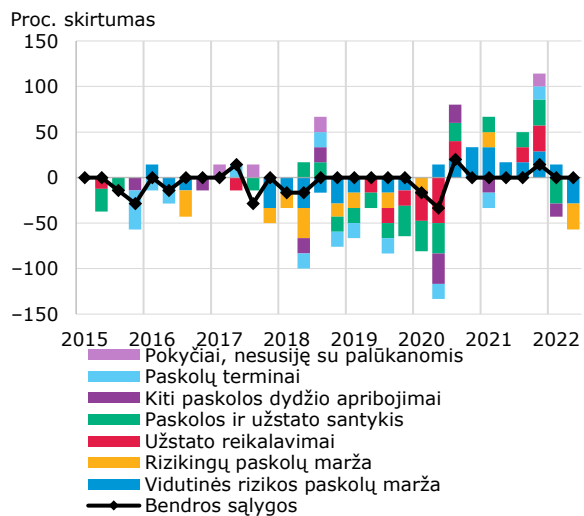
b) Vartojimo ir kitos paskolos

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia standartų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

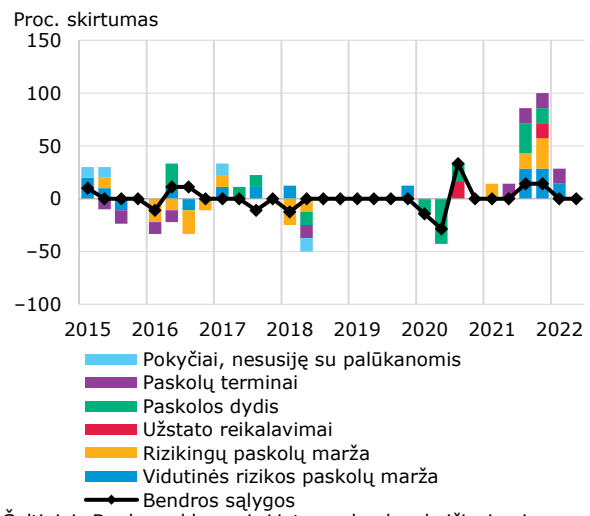
8 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų ir kredito linijų teikimo namų ūkiams sąlygos?

a) Būsto paskolos

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia sąlygų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

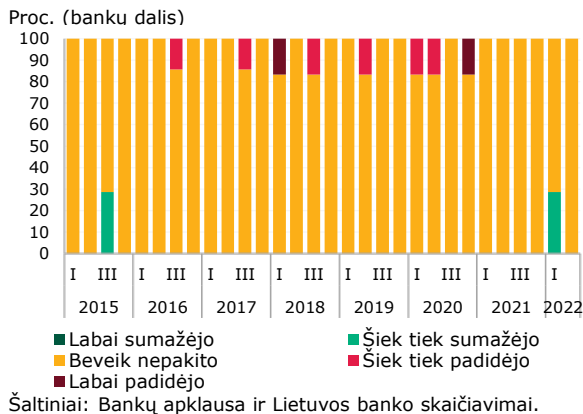
b) Vartojimo ir kitos paskolos

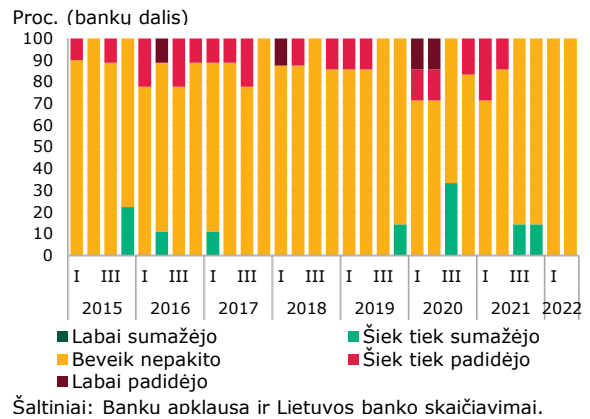
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia sąlygų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

9 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito namų ūkių pateiktų ir atmestų naujų paskolų paraiškų dalis?

a) Būsto paskolos

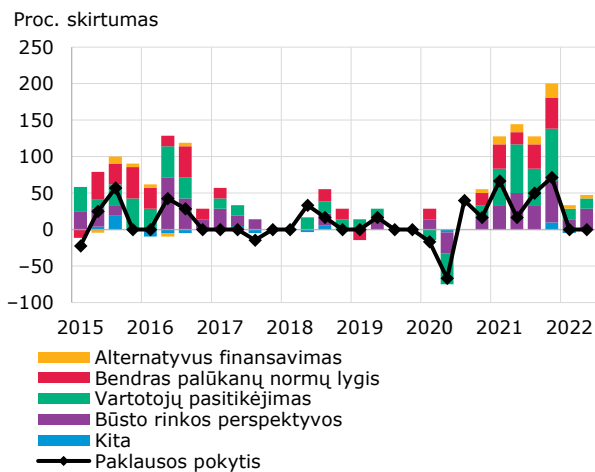

b) Vartojimo ir kitos paskolos

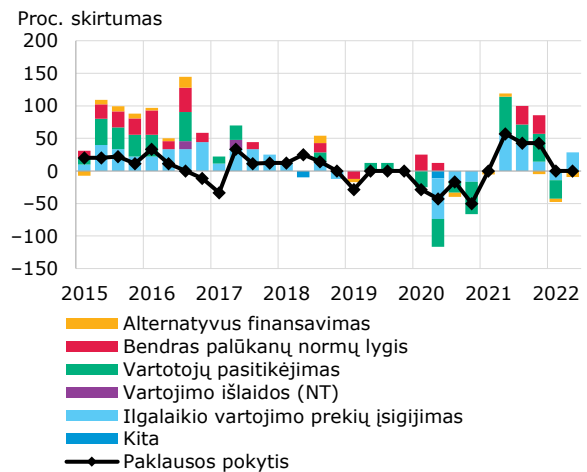
10 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų namų ūkiams paklausa ir kokie veiksniai tą lėmė?

a) Būsto paskolos

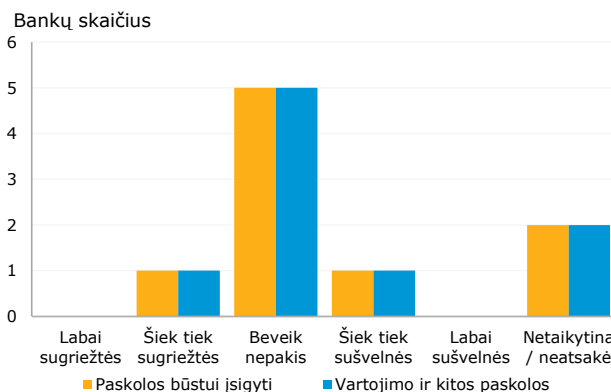
Pastabos: alternatyvų finansavimą sudaro namų ūkių santaupų, paskolų iš kitų bankų ir kitų finansavimo šaltinių kategorijų aritmetinis vidurkis. „Kita“ sudaro reguliacinio ir fiskalinio paskolų būstui įsigyti rinkos režimo, skolos refinansavimo kategorijų ir kitų priežasčių aritmetinis vidurkis. Teigiamas proc. skirtumas reiškia paklausos didėjimą, neigiamas – mažėjimą.

b) Vartojimo ir kitos paskolos

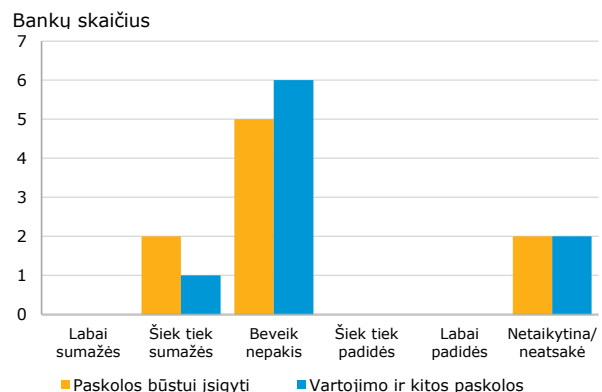
Pastabos: alternatyvų finansavimą sudaro namų ūkių santaupų, paskolų iš kitų bankų ir kitų finansavimo šaltinių kategorijų aritmetinis vidurkis. Vartojimo išlaidos (NT) – tai vartojimo išlaidos, finansuotos iš paskolos su įkeičiamu nekilnojamoju turtu. Teigiamas proc. skirtumas reiškia paklausos didėjimą, neigiamas – mažėjimą.

11 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis kredito namų ūkiams standartai?

Pastaba: „netaikytina“ reiškia, kad bankas neteikia to segmento paskolų.

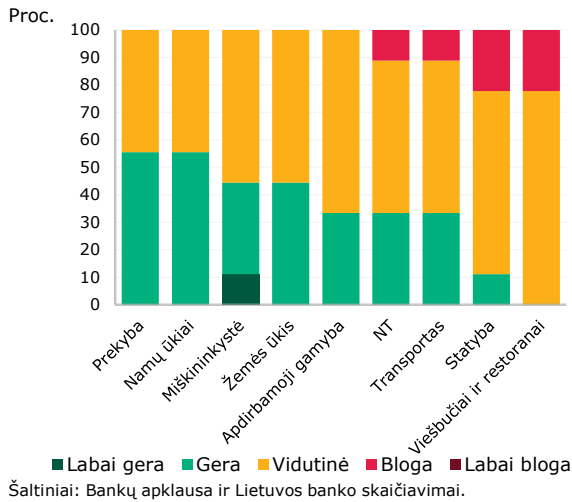
12 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis paskolų namų ūkiams paklausa (išskyrus įprastus sezoninius svyravimus)?

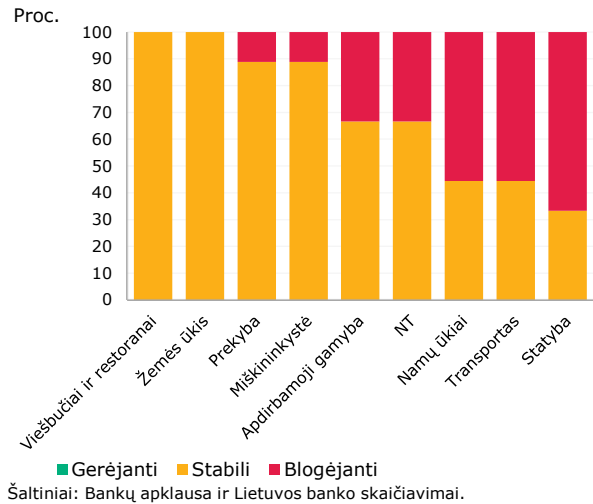
Pastaba: „netaikytina“ reiškia, kad bankas neteikia to segmento paskolų.

SKOLININKŲ BŪKLĖS VERTINIMAS

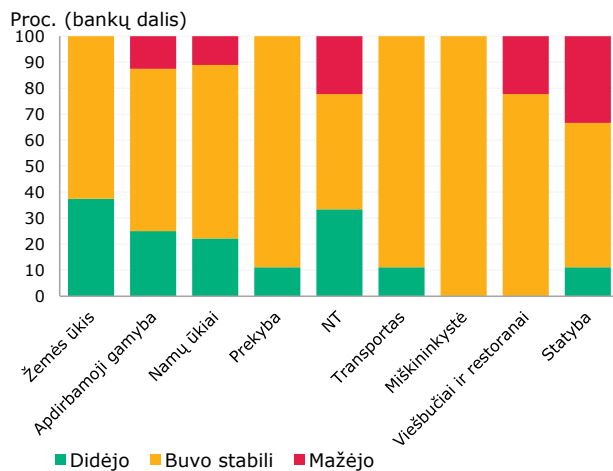
13 pav. Kaip vertinate įmonių (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkių finansinę būklę?

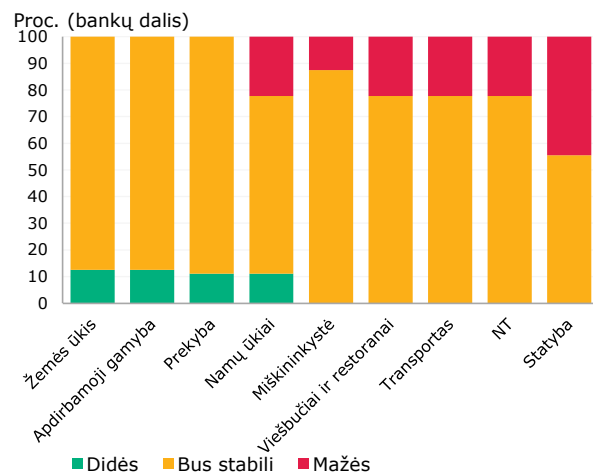
14 pav. Kaip vertinate įmonių (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkių finansinės būklės raidą?

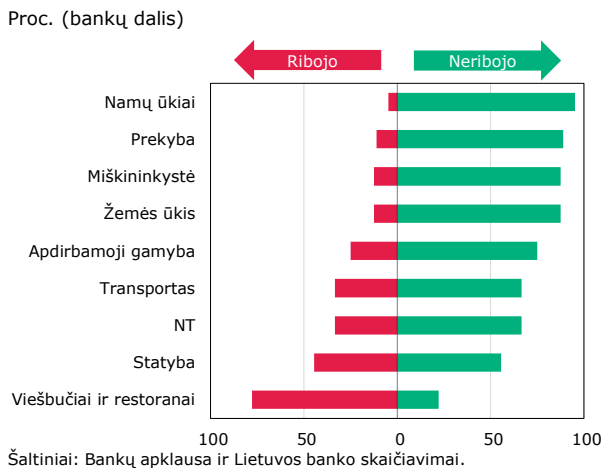
15 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito bankų konkurencija dėl skolinimo įmonėms (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkiams?

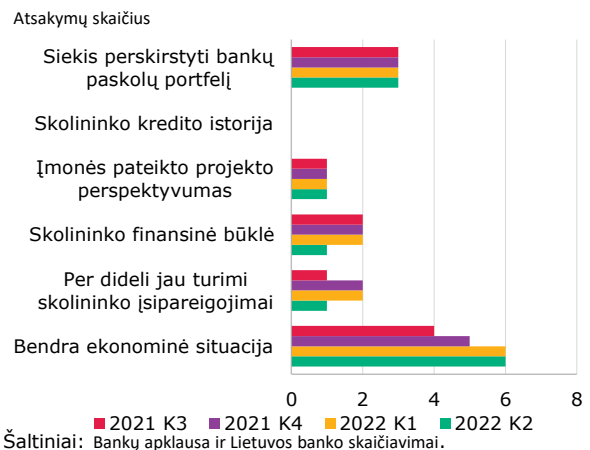
16 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis bankų konkurencija dėl skolinimo įmonėms (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkiams?

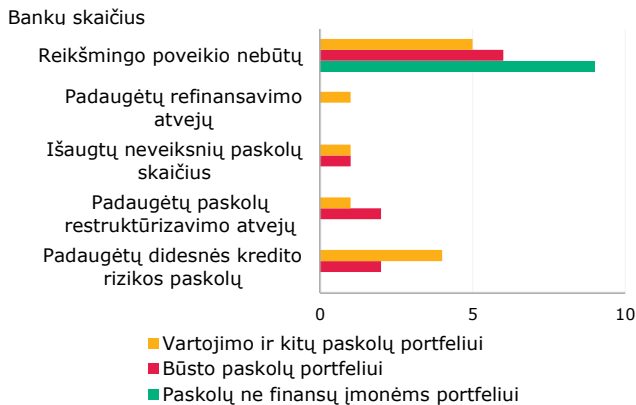
17 pav. Ar Jūsų bankas pastarąjį ketvirtį riboja paskolų teikimą kurios nors ekonominės veiklos įmonėms ar namų ūkiams?

18 pav. Jeigu Jūsų bankas riboja paskolų teikimą, kokios priežastys paskatino tai daryti?

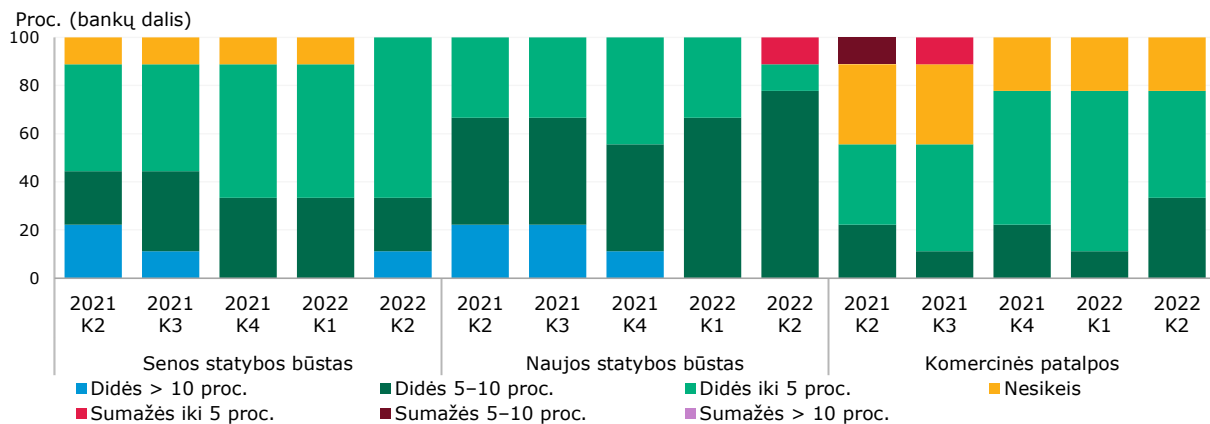
19 pav. Kokį poveikį matytumėte Jūsų banko suteiktų paskolų portfeliams dėl numatomo ECB bazinių palūkanų normų didinimo?

Šaltinis: Lietuvos bankas.

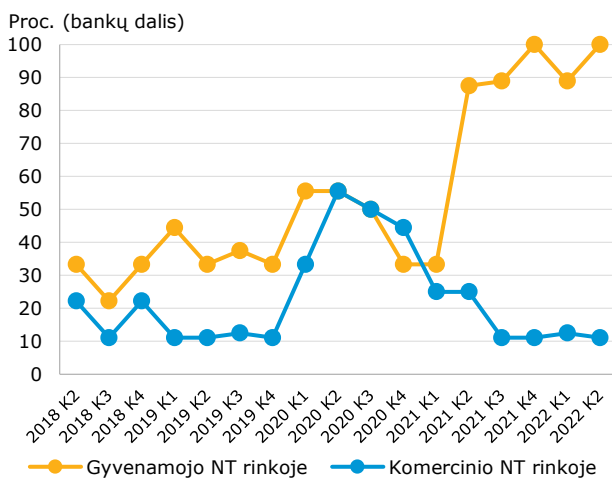
NEKILNOJAMOJO TURTO RINKOS RAIDA

20 pav. Kaip per artimiausius metus pasikeis NT kainos?

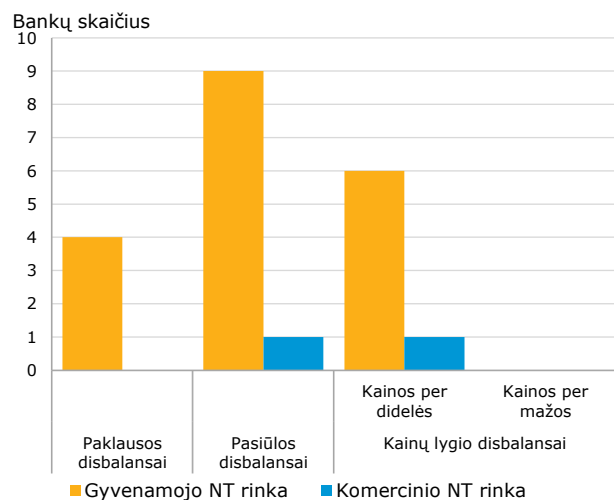
Šaltinis: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai

21 pav. Ar šiuo metu pastebite disbalansų NT rinkoje?

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
 Pastaba: bankų, įžvelgiančių disbalansus NT rinkoje, dalis.

22 pav. Jei šiuo metu pastebite disbalansų NT rinkoje, ar tai yra paklausos, ar pasiūlos disbalansai?

Šaltinis: Lietuvos bankas.